

Křelovice

Kraj: Plzeňský

Správní obvod: Nýřany

Nadmořská výška: 515 m n. m.

Počet obyvatel: 238

Adresa URL: www.obeckrelovice.cz

Okres: Plzeň-sever

GPS souřadnice: 49.874314N, 13.075801E

První pís. zmínka: 1483 (541 let)

PSČ: 330 36

Historie obce Křelovice

V popisu historie uvádí s.Vešta Křelovice jako osadu s tvrzí a shodnými majiteli, kteří jsou uváděni v historii Pakoslavi. Dále jmenovaný uvádí, že v 16. století patřily Křelovice k panství Trpisty. Jak jméno dokazuje, jde o starou slovanskou, vlastně českou osadu. Hláska ř je ojedinělá v řeči národů a vznikla snad asi v 10. až 11. století změkčením hlásky r. Možno proto usuzovat, že i vznik obce Křelovic je asi v tomto období. Zajímavé je, že Křelovice zůstaly Křelovicemi i po 17. století, kdy došlo k poněmčení a hláska ř zůstala i v německém názvu Křelovitz. Původně se jmenovaly Křelovice jako Chřelovice a pod tímto jménem jsou uváděny v seznamu zboží pánů ze Vamberka na Krasíkově v roce 1483. Pod tímto jménem byly připojeny Bohuslavem ze Vamberka k panství Bezručice. Označení obce jménem Křelovice objevuje se poprvé v urbáři tohoto panství v roce 1566.

Třicetiletá válka vylidnila i obec Křelovice. Opuštěné usedlosti byly vrchností spojeny do panského dvora a i v této obci je to nástup ke germanizaci.

Berní rula uvádí v popise obce Křelovice celkem 13 sedláků. Z toho měli tři sedláci po 60 strychách, pět sedláků po 45 strychách, pět sedláků po 30 strychách. Dále zde byl jeden sedlák nově usedlý a tři sedláci pohořelí. Mimo sedláků zde byli ještě tři chalupníci, kteří každý vlastnil po 6 strychách. V té době bylo z 19 osedlých rodin ještě 10 rodin českých: Ambrož Vondra, Tomáš Balda, Václav Pánek, Šimon Staňka, Pilip Vondra, Křištof Konc, Jiřík Kuncl, Tomáš Žižka a chalupnice Markyta Vondrová.

V 17. století přešly Křelovice při dělení panství Bezručice mezi dědice k panství Trpisty. Panský dvůr byl zrušen a rozparcelován. Stalo se tak asi v roce 1838 při takzvané realizaci. Vrchnost si podržela právo vařit pivo a provoz vinopalny, ačkoliv tato zařízení prý zde nikdy nebyla. Dle s.Vešty se uvádí z pramenů o pivovarnictví, že se křelovické pivo dováželo za válek husitských do Plzně. Při bourání usedlosti čp.10 v roce 1972 byly nalezeny staré listiny o udělení vlastnictví na tuto usedlost, které psané švabachem vyhotovila správa panství knížete Löwenštejna v Krasíkově a jsou z let asi 1730 až 1750.

Škola byla putovní a byla založena již před rokem 1860. Docházel sem učitel a vyučovalo se v létech 1853 až 1860 v usedlosti čp.24. V období let 1860 až 1866 byla postavena nová škola nákladem 3 tisíc zlatých. Po přístavbě prvního patra v roce 1891 byla škola dvoutřídní. V roce 1898 zde ještě vyučoval nezkušený učitel.

V roce 1920 byla prováděna stavba silnice od rozcestí přes Skupeč, Křelovice a Krsov. V roce 1923 byla provedena stavba silnice Křelovice - Krukanice a to na hranici těchto katastrů, které zároveň tvořily i hranici politických okresů Stříbro a Planá u Mariánských Lázní. Tato silnice zůstala nedokončena, jelikož okres Stříbro neměl o toto spojení zájem a upravena byla až v roce 1976.

Vývoj místních jmen a jejich význam

V nejstarším historickém prameni, obsahující zmínku o vsi Křelovu, který je datován do r. 1275, se jméno vesnice objevuje v podstatě již v současné podobě - Krelow. V pozdějších dokladech se setkáváme s podobou Chrelow, Chřelov (1517) a Krzelow (1518). V německy psaných pramenech se uvádí vesnice pod názvem Crenaw (1498), Crena (1519), Krenaw (1673) a Kronau (1718-1945). Místní jméno vzniklo přidáním přivlastňovací přípony - ov ke staročeskému jménu Chřěl, odvozenému od slovesa chřěti nejasného významu. Křelov byl tedy původně "vsí lidí Chřelových". Úžinové Ch- se před r a ř změnilo v K- (trvale od r. 1518). Oporou tohoto výkladu místního jména je i srovnání s polským místním jménem Krzelów, odvozeným od osobního jména Křel, což je jedna z domáckých forem jména Křesislav. Německá verze místního jména vznikla zkomolením českého pojmenování vesnice. Za pozornost stojí rovněž lidová etymologie místního jména z údajného, ovšem nedoloženého názvu Křemelov, odvozeného od slova křemela ve významu oblázek. Z této lidové etymologie vycházelo i hanlivé pojmenování Křelovských - Křemeláci.

